

Чуєшкова О.В.

ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗАНЯТТЯХ З «УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

В усіх навчальних закладах України сьогодні читається дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням», після вивчення якої студенти повинні передусім знати норми сучасної української літературної мови та вміти дотримуватися їх у спілкуванні. Наголошуємо на змінності мовних норм: те, що раніше вважалося правильним, сьогодні підлягає переосмисленню. Йдеться, зокрема, про морфологічну мовну норму. Мета роботи – дослідити назви осіб за професією та родом занять, з'ясувавши, наскільки правомірною є вимога уживати для таких номінацій виключно іменники чоловічого роду. Автори сучасних посібників з ділової української мови, української мови за професійним спрямуванням одностайно наполягають на тому, що назви посад, професій – це іменники чоловічого роду, тому в наукових працях (у дослідженнях персоналій) та ділових паперах слід уживати саме їх. Застосування форм жіночого роду – ознака текстів художнього, публіцистичного та розмовного стилів.

Як відомо, науковці розрізняють три типи норм: загальномовні, етичні та комунікативні. Два останні типи важливі в контексті євроінтеграційних процесів, упровадження європейських стандартів в усі сфери життя нашого суспільства. Комунікація має відбуватися на засадах демократичних принципів, вільних від проявів дискримінації та сексизму. Термін «сексизм» позначає орієнтацію, яка ставить одну статтю щодо іншої в несприятливі умови; мовний сексизм – вияв у системі мови асиметрій, спрямованих проти жінок. Йдеться про нав'язування носіям мови картини світу, у якій жінка відіграє другорядну роль. На нашу думку, використання форм виключно чоловічого роду для називання посад, які обіймають також жінки, і є класичним виявом мовного сексизму.

Сучасний етап розвитку мови відзначається як стилістичною нейтралізацією фемінітивів, уже наявних у мові (директорка, інженерка, професорка), так і творенням нових одиниць або засвоєння їх з мови західної діаспори (лідерка, режисерка, спікерка, прем'єрка, держсекретарка, прес-секретарка).

Виступаємо на підтримку науковців, які наголошують на закріпленні в сучасній українській мові етичних і комунікативних норм, які враховують гендерний компонент. Це може бути створення довідника української мови з вільними від дискримінації та сексизму номінаціями, їхнє використання в документах, наукових працях. І саме з цих позицій, на наше глибоке переконання, має формуватися уявлення про морфологічну мовну норму і подаватися відповідна інформація на заняттях з української мови за професійним спрямуванням. Молодь XXI століття не повинна жити стереотипами, нав'язаними попередниками.